

ШАРМ ТЭАТРАЛЬНАЙ СТАЖЫРОЎКІ

ФРАНЦУЗСКАЯ МОВА НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ

Адзін дзень у жніўні ў нашым тэатры можна пачуць французскую мову. Як ні дзіўна, такое магчыма менавіта ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, на сцэне якога ўжо некалькі гадоў увасабляецца міжнародны праект «Французскі экспрэс». Маладыя актёры кантактуюць з калегамі з іншых краін, удасканальваюць сваё майстэрства, а летняе тэатральнае зацішша дае ім магчымасць прадставіць вынікі супрацоўніцтва ў спецыяльным канцэрте. Чарговы адбыўся 26 жніўня, у беларускім тэатры гучала французская мова.

Але праект цікавы не толькі з прычыны французскага каларыту, які забяспечваецца ўдзелам тэатральнай асацыяцыі Demain le Printemps і міжнароднага грамадскага аб'яднання «Тэатра». Сёлета ў Мінск прыехалі ўдзельнікі не толькі з Францыі, але

Удумайцеся: маладыя актёры прыязджаюць да нас павучыцца! «Ёсць чаму», — вырашыў аднойчы рэжысёр Фабрыс Карэ.

таксама з Канады і Чэхіі, каб займацца вакалам, танцамі, працаваць над сцэнічнымі рухамі і дыкцыяй. Удумайцеся: маладыя актёры прыязджаюць да нас павучыцца! «Ёсць

чаму», — вырашыў аднойчы рэжысёр Фабрыс Карэ. Ён ведае беларускую тэатральную школу, мае добрую думку пра актёрскую падрыхтоўку ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Шмат гадоў ён арганізоўвае майстар-класы з удзелам замежных актёраў у самых розных краінах. У Беларусі ў рамках праекта «Французскі экспрэс» у мінулыя гады прадстаўлялі спектаклі на тэму «Тэатральны ваяж». Але бываюць адмысловыя вечарыны ці канцэрты, як апошні, што стаў вынікам актёрскага трэнінгу. Месяца экспрэс-стажыроўкі дастаткова, каб паназіраць за прадстаўнікамі іншай культуры (г.зн. за намі) і праз мініяцюры паказаць сваё бачанне ці разуменне беларускага жыцця. Лепшае

Сцэны са спектакля «Тры Жызэлі» РТБД.

Па-французску, але зразумела, таму што мова тэатра — гэта мова мастацтва, якое даходзіць праз пачуцці.

і цікавейшае трапляе ў канцэрт, дзе драматычныя нумары чаргуюцца з танцавальнымі ці вакальнымі. Чым нас звычайна прывабліваюць тэатральныя капуснікі? Якраз вольнай формай, гумарам, неардынарнымі знаходкамі і нястрыманай фантазіяй. Па-французску, але зразумела, таму што мова тэатра — гэта мова мастацтва, якое даходзіць праз пачуцці. Але для тых, каму важна разумець сутнасць сказанага,

забяспечваецца сінхронны пераклад.

Што яшчэ важна, гэта не апошні раз: сумесны праект на базе Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі пад назвай «Тэатральная арка» будзе доўжыцца і парадзе новымі крэатыўнымі мерапрыемствамі цягам наступнага сезона. І, магчыма, дзе-небудзь у Парыжы таксама ўбачаць беларускі тэатр: у афішы ёсць спектакль на французскую тэму «Тры Жызэлі» (рэжысёра Аляксандра Гарцуева паводле Андрэя Курэйчыка). Каб не толькі яны да нас, але і мы да іх...

Ларыса ЦІМОШЫК.
tsimoshyk@zviazda.by

Творцы і Рэйтан

Сучаснае мастацтва як спосаб прыцягнуць увагу да гістарычнай сядзібы ў Грушаўцы

У Ляхавіцкім раёне прайшоў мастацкі фестываль «Дах», які спалучыўся з арганізаваным мясцовымі ўладамі фэстам «3 крыніцы спрадвечных». Разам яны нагадалі пра актыўны творчы дух гэтых мясцін, дзе дагэтуль застаецца гістарычная сядзіба аднаго з палітычных дзеячаў ВКЛ Тадэвуша Рэйтана. Менавіта гэтая сядзіба і прыцягвае ўвагу сучасных мастакоў.

Спачатку ў Мінску ладзілі фестываль авангарднага мастацтва «Дах». Потым яго сталі прысвячаць памяці Тадэвуша Рэйтана, грамадскага дзеяча, пасла Вялікага Княства Літоўскага ў сойме Рэчы Паспалітай. Падавалася дзіўным: якое дачыненне прадстаўнік старажытнага рыцарскага роду мае да мастацкага авангарду? Зрэшты, калі адзін грамадскі ўчынак Рэйтана расцаніць як мастацкі акт, то можна разгледзець яго асобу як вынаходлівага творцы: магчыма, менавіта ён наладзіў перформанс, калі да з'яўлення такой формы было яшчэ вельмі далёка. Ён лёгка дзвярэй і прапанаваў палітыкам пераступіць цераз сябе, калі яны сваімі рашэннямі не дапусцілі разбурэння краіны... Тым не менш у гісторыю Тадэвуш Рэйтан увайшоў не як мастак, а як патрыёт, гатовы ахвяраваць сабой

дзеля радзімы. Каб радзіма не дапусціла знікнення памяці пра гэтую асобу, была створана арт-суполка імя Тадэвуша Рэйтана. Ініцыятары яе стварэння Зміцер Юркевіч і Аляксандр Родзін вырашылі, што фестываль «Дах» будзе апекавацца захаваннем гістарычнай сядзібы ў вёсцы Грушаўка на Брэстчыне, дзе нарадзіўся Тадэвуш Рэйтан.

Зміцер Юркевіч раскажаў, што выклікае асноўны клопат на цяперашні момант:

— Арт-суполка імя Тадэвуша Рэйтана ўжо чатыры гады вядзе барацьбу за вяртанне яго імя беларускай культуры і за захаванне гістарычнай сядзібы ва ўласнасці дзяржавы, таму што былі планы яе перадаць у прыватную ўласнасць. Але цяпер у мясцовых улад ёсць ідэя стварыць у гэтай сядзібе краязнаўчы музей, дзе было б ушанавана імя Тадэвуша Рэйтана. Значную ролю ў прыняцці такога рашэння адыгралі мастацкія імпрэзы і летнікі, якія ладзяцца ў рамках фестывалю сучаснага мастацтва «Дах».

Сёлета з летнікам дапамагло грамадскае аб'яднанне ІКАМОС. У рамках фестывалю «Дах» праводзіліся майстар-класы, мастацкія выстаўкі, канцэрты. Але Зміцер Юркевіч мяркуе, што варта было б далучыць да работы гісторыкаў і правесці «Рэйтанаўскія чытанні», каб раскрыць таямніцы жыцця і смерці Тадэвуша Рэйтана, таму што вакол гэтай асобы існуе шмат міфаў. Арт-суполка імя Тадэвуша Рэйтана спадзяецца на актыўнасць грамадскасці ў цікавасці да лёсу сядзібы ў вёсцы Грушаўка: выдатнае месца для сустрэч, творчасці і паглыблення ў гісторыю ўсёй краіны...

Ларыса ЦІМОШЫК.
tsimoshyk@zviazda.by

■ На закрытай прасторы

Роўнасць паміж каханнем і небыццём

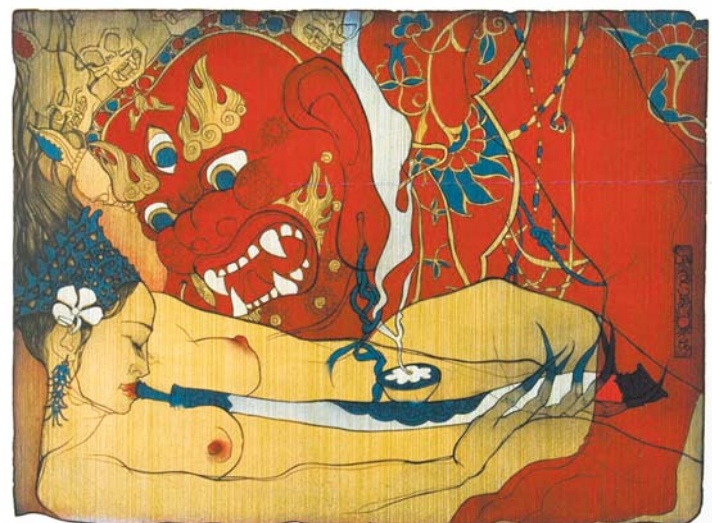
САША ШАПО АДНОЙ ВЫСТАВАЙ ПАДВЁЎ ВЫНІКІ ЗА 17 ГАДОЎ

Жанчына і каханне зноў становяцца цэнтральнымі матывамі — 18 жніўня ў Нацыянальным мастацкім музеі адкрылася выстава графіка і скульптура Сашы Шапо «Сюіта №45». Прысвечаная жонцы экспазіцыя ў якасці эпіграфа мае выраз са Старога Запавету: «Моцнае як смерць каханне». Магчыма, на гэтым трымаецца не толькі сэнс выставы, але і светабудова ўвогуле.

Экспазіцыю, што ў самой назве мае адсылку да ўзросту (Аляксандру Шапо 45 гадоў), варта разглядаць, вядома ж, як падвядзенне вынікаў. 20 скульптур і 30 літаграфій, дзе самы ранні экспанат датуецца 1999 годам, а самы позні 2016-м, — гэта ілюстрацыя пэўнага перыяду мастацтва. Гратэск, эротыка, гумар — усё працягае шматзначнымі сімваламі і пачуццёваасцю. Што можна патлумачыць розумам і адчуць праз эмоцыі.

Экспазіцыю, што ў самой назве мае адсылку да ўзросту (Аляксандру Шапо 45 гадоў), варта разглядаць, вядома ж, як падвядзенне вынікаў.

Сам аўтар, якога называюць мастаком-філосафам (хоць які творца філосафам не з'яўляецца?), акцэнт увагу на тым, што ў асэнсаванні Быцця галоўныя

паняцці — гэта каханне і небыццё, што часам адно да аднаго прыроўніваецца. І каханне тут — гэта не толькі адносіны паміж мужчынам і жанчынай, але і любоў ўвогуле, бо простых і сціп-ных паняццяў у мастацтве, а тым больш у філасофіі, няма.

Таму паняцце кахання (усё ж больш каханьня, а не любові) паварочваецца і разглядаецца тут з усіх бакоў, базуюцца ў вобразах і архетыпах жанчын, дапаўняецца цытатамі з Бібліі і адсылкамі да міфалогіі.

Некаторыя работы з выставы ўжо вядомыя беларускаму наведвальніку (і не толькі беларускаму, творчасць Аляксандра Шапо захоўваецца за мяжой таксама), нешта выстаўлена ўпершыню. У 2008 годзе мастак стаў прызёрам прэстыжнай Міжнароднай трыенале друкаванай графікі Кочы ў Японіі, яго скульптурныя работы

Паняцце каханьня паварочваецца і разглядаецца тут з усіх бакоў, базуюцца ў вобразах і архетыпах жанчын, дапаўняецца цытатамі з Бібліі і адсылкамі да міфалогіі.

штодзень бачаць жыхары беларускіх, украінскіх, літоўскіх і расійскіх гарадоў.

Таямнічыя жаночыя (і не толькі) вобразы майстра, яго асэнсаванне базавых паняццяў Быцця, яго пачуцці і яго каханне да 25 верасня выстаўляюцца ў залах Нацыянальнага мастацкага музея.

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ.
katsyalovich@zviazda.by

